

Д. Л. Дубін, аспірант кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка»

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: РОЛЬ ТА ІНТЕРЕСИ КЛЮЧОВИХ СТЕЙКХОЛДЕРІВ

У статті досліджується роль ключових стейкхолдерів у системі місцевого самоврядування в умовах децентралізації, а також механізми взаємодії та узгодження їхніх інтересів. Зростання значущості децентралізаційних процесів в Україні зумовлено передачею повноважень і ресурсів на місцевий рівень, що створює нові умови для розвитку громад, підвищення прозорості управління та участі громадян у прийнятті рішень. У статті визначено основні категорії стейкхолдерів: органи місцевого самоврядування, державні органи влади, територіальні громади, бізнес і приватний сектор, інститути громадянського суспільства, міжнародні організації та донорські інституції. Кожна з цих груп має власні інтереси, ресурси і інструменти впливу на процеси управління, а ефективність децентралізаційних реформ залежить від здатності координувати їхні дії та формувати партнерські моделі співпраці. Аналізуються реальні приклади українських територіальних громад, що демонструють практичне застосування механізмів участі громадян, партнерства з бізнесом та залучення експертної і фінансової підтримки міжнародних донорів. Зокрема, розглядаються практики стратегічного планування, громадських слухань, консультативно-дорадчих рад, інструментів прозорості та підзвітності влади, а також кейси реалізації проєктів за участі міжнародних програм, таких як U-LEAD with Europe та USAID DOBRE. Відзначено, що системна взаємодія стейкхолдерів сприяє підвищенню спроможності територіальних громад, поліпшенню якості публічних послуг і створенню сприятливого інвестиційного клімату. Отримані результати підтверджують, що ефективне узгодження інтересів стейкхолдерів є критично важливим для реалізації принципів доброго врядування, демократизації управління та сталого розвитку територій. Практична значущість дослідження полягає у формуванні рекомендацій щодо ефективної взаємодії стейкхолдерів та узгодження їхніх інтересів, що сприяє підвищенню спроможності територіальних громад, прозорості управління та якості публічних послуг.

Ключові слова: місцеве самоврядування, децентралізація, стейкхолдери, територіальні громади, бізнес, приватний сектор, міжнародні організації, інститути громадянського суспільства, партнерські моделі управління.

D. L. Dubin. Local self-government in the context of decentralization: the role and interests of key stakeholders

The article examines the role of key stakeholders in the local government system under decentralization, as well as mechanisms for interaction and coordination of their interests. The growing importance of decentralization processes in Ukraine is due to the transfer of powers and resources to the local level, which creates new conditions for community development, increased transparency of management and citizen participation in decision-making. The article identifies the main categories of stakeholders: local governments, state authorities, territorial communities, business and the private sector, civil society institutions, international organizations and donor institutions. Each of these groups has its own interests, resources and tools for influencing management processes, and the effectiveness of decentralization reforms depends on the ability to coordinate their actions and form partnership models of cooperation. Real examples of Ukrainian territorial communities are analyzed, demonstrating the practical application of mechanisms for citizen participation, partnership with business and attracting expert and financial support from international donors. In particular, the practices of strategic planning, public hearings, advisory councils, transparency and accountability tools of the authorities are considered, as well as cases of project implementation with the participation of international programs, such as U-LEAD with Europe and USAID DOBRE. It is noted that the systematic interaction of stakeholders contributes to increasing the capacity of territorial communities, improving the quality of public services and creating a favorable investment climate. The results obtained confirm that effective coordination of stakeholders' interests is critically important for implementing the principles of good governance, democratization of management and sustainable development of territories. The practical significance of the study lies in the formulation of recommendations for effective interaction of stakeholders and coordination of their interests, which contributes to increasing the capacity of territorial communities, transparency of management and the quality of public services.

Key words: local self-government, decentralization, stakeholders, territorial communities, business, private sector, international organizations, civil society institutions, partnership management models.

Постановка проблеми. Реформа децентралізації, що реалізується в Україні протягом останнього десятиліття, стала одним із ключових чинників трансформації системи публічного управління та місцевого самоврядування. Передача значної частини повноважень, фінансових ресурсів і відповідальності на місцевий рівень зумовила суттєві зміни у механізмах ухвалення управлінських рішень, структурі взаємодії органів влади та характері участі зацікавлених сторін у процесах місцевого розвитку. У цих умовах особливої актуальності набуває аналіз ролі та інтересів ключових стейкхолдерів місцевого самоврядування, оскільки саме від узгодженості їхніх позицій залежить ефективність реалізації децентралізаційних перетворень.

Місцеве самоврядування в умовах децентралізації виступає не лише як інституційна форма управління територіями, але й як простір взаємодії різноманітних акторів – органів місцевої влади, представників державних інституцій, громадянського суспільства, бізнесу, міжнародних партнерів та територіальних громад. Кожен із цих стейкхолдерів має власні інтереси, ресурси та інструменти впливу, що формує складну систему взаємозалежностей і потенційних конфліктів, а також відкриває можливості для синергії та сталого розвитку громад.

У наукових дослідженнях проблема децентралізації традиційно розглядається крізь призму інституційних змін, фінансової автономії або адміністративно-територіальної реформи. Водночас питання ідентифікації ключових стейкхолдерів, аналізу їхніх ролей, мотивацій та інтересів у процесі функціонування місцевого самоврядування залишаються недостатньо систематизованими. Це зумовлює необхідність застосування стейкхолдерного підходу як методологічного інструменту для глибшого розуміння сучасних викликів і перспектив розвитку місцевого самоврядування в умовах децентралізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові публікації з питань децентралізації та місцевого самоврядування в Україні (Гаврік Р. [1], Суббот А., Мушенко В. [2], Прієшкіна О. [3]) характеризується комплексним підходом до аналізу трансформацій у системі публічного управління, механізмів передачі повноважень, фінансової автономії територіальних громад та їхньої взаємодії з різними акторськими групами. Науковиця Дяченко С. [4] у своїй статті розглядає інституційні трансформації системи місцевих фінансів в Україні в контексті децентралізації, підкреслюючи важливість удосконалення системи управління місцевими фінансами для забезпечення спроможності органів місцевого самоврядування до виконання покладених повноважень. Лялюк О., Кириченко А., Романова А. [5] розглядають перспективні напрямки здійснення реформи децентралізації влади, з урахуванням досвіду реформування Франції та Польщі, які сприятимуть ефективному завершенню цієї реформи після закінчення воєнного стану.

Іншим важливим напрямом досліджень є вплив зовнішніх чинників на реформу децентралізації. Так, Грига В. та Красовська О. [6] аналізують, як повномасштабна війна змінила процеси децентралізації, зокрема розподіл повноважень та фінансових ресурсів, а також питання управлінської спроможності та здатності громад протистояти кризам. Ковальов Н. [7] розглядає децентралізацію не лише як адміністративну реформу, але й як стратегічний механізм посилення стійкості держави перед сучасними викликами, включаючи зовнішню агресію, економічні ризики та соціальні загрози. Окрема група публікацій присвячена історико-теоретичним вимірам місцевого самоврядування: Міщук А. та Міщук М. [8] аналізують еволюцію моделей місцевого врядування від централізованих форм до децентралізованих структур, що сприяє розумінню історичних передумов сучасної реформи, а Коваль Ю. [9] досліджує специфіку формування національної моделі місцевого самоврядування, підкреслюючи тривалість трансформаційних процесів та їхню взаємодію із зовнішніми та внутрішніми загрозами.

Останні дослідження охоплюють як теоретико-методологічні, так і прикладні аспекти функціонування місцевого самоврядування в умовах децентралізації, включаючи питання управлінської спроможності, фінансової децентралізації, участі громадськості та впливу зовнішніх факторів, що підтверджує комплексність і актуальність теми у сучасній науковій дискусії.

Метою статті є аналізування ролі та інтересів ключових стейкхолдерів у системі місцевого самоврядування в умовах децентралізації та визначення ефективних механізмів їх взаємодії для підвищення прозорості, підзвітності та спроможності територіальних громад.

Виклад основного матеріалу. У процесі функціонування місцевого самоврядування в умовах децентралізації формується багаторівнева система взаємодії ключових стейкхолдерів, кожен з яких володіє власними інтересами, ресурсами та інструментами впливу на ухвалення управлінських рішень. Ідентифікація та аналіз цих стейкхолдерів є необхідною передумовою для розуміння ефективності децентралізаційних процесів і забезпечення сталого розвитку територіальних громад.

Центральне місце в системі стейкхолдерів посідають органи місцевого самоврядування, які в умовах децентралізації отримують розширені повноваження у сфері управління місцевими фінансами, комунальною власністю та публічними послугами. Їхні інтереси зосереджені на підвищенні управлінської спроможності, фінансової автономії та легітимності управлінських рішень, що безпосередньо впливає на рівень довіри з боку територіальної громади. Водночас саме органи місцевого самоврядування виступають ключовими координаторами взаємодії між іншими зацікавленими сторонами.

Важливим стейкхолдером є органи державної влади, роль яких у децентралізованій системі полягає у формуванні нормативно-правових засад місцевого самоврядування, забезпеченні дотримання законності та реалізації державної політики на місцевому рівні. Інтереси держави пов'язані із збереженням цілісності публічної влади, фінансової стабільності та рівномірності соціально-економічного розвитку територій. У цьому контексті виникає потреба у балансі між автономією місцевого самоврядування та ефективним державним наглядом.

Територіальна громада виступає не лише об'єктом управління, а й активним стейкхолдером, зацікавленим у підвищенні якості життя, доступності та якості публічних послуг, а також у реальній участі в процесах ухвалення рішень. Інтереси громади реалізуються через механізми місцевої демократії, громадську участь, інструменти прозорості та підзвітності влади, що сприяє формуванню партнерських відносин між населенням і органами

місцевого самоврядування. Наукові дослідження підтверджують, що децентралізація сприяє розширенню можливостей для участі громадян у публічних процесах. У рамках наукового аналізу механізмів взаємодії громади з органами місцевого самоврядування визначено низку ефективних форм громадської участі, таких як громадські слухання, громадське обговорення стратегічних документів, ініціативне бюджетування, створення громадських рад та публічні консультації. Ці механізми, як зазначає Іваній Н. [10], не лише підвищують прозорість та підзвітність місцевої влади, але й сприяють залученню громадян до стратегічного управління та прийняття рішень, що підвищує легітимність управлінських рішень і сприяє соціальній згуртованості.

Окрему групу стейкхолдерів становить бізнес та приватний сектор, участь яких у розвитку територій зумовлена економічними інтересами, зокрема створенням сприятливого інвестиційного клімату, розвитку інфраструктури та прогнозованості регуляторного середовища. Зокрема українські дослідники Якубів В. та Бурик М. [11] у своїй праці приділяють увагу корпоративній соціальній відповідальності (КСВ) та моделі взаємодії між бізнесом і місцевою владою, де наголошують, що розвиток бізнес-інфраструктури та впровадження КСВ можуть стати каталізаторами місцевого розвитку, а місцеві органи влади повинні створювати сприятливі умови для партнерства, що включає стимулювання підприємницької активності й зниження бюрократичних перешкод. Пушак Я., Вербицька Г. та Дзюрах Ю. [12] підкреслюють, що взаємодія підприємств із органами публічного управління є ключовою для формування інноваційних стратегій бізнесу, що забезпечує інтеграцію економічних та соціальних цілей. Автори наголошують, що розвиток інноваційної та інфраструктурної спроможності підприємств значною мірою залежить від прозорих і передбачуваних правил співпраці з місцевою владою, що стимулює розвиток місцевого бізнесу та залучення інвестицій. Взаємодія місцевої влади з бізнесом може забезпечувати додаткові фінансові та інноваційні ресурси для розвитку громад, однак потребує чітких інституційних рамок і прозорих механізмів співпраці.

Значущу роль у системі стейкхолдерів відіграють інститути громадянського суспільства, зокрема громадські організації, професійні об'єднання та експертні спільноти. Їхні інтереси пов'язані з демократизацією публічного управління, захистом прав і інтересів різних соціальних груп, а також контролем за діяльністю органів влади. Участь громадянського суспільства сприяє підвищенню прозорості, підзвітності та якості управлінських рішень на місцевому рівні. Професор Гарасимів Т. [13] зазначає, що інститути громадянського суспільства відіграють важливу роль у формуванні ідеології модернізації українського суспільства та інтеграції різних громадських інтересів у системне бачення розвитку суспільства, що є складовою демократичних перетворень управління. Практичні дослідження також підтверджують активну участь громадських організацій у забезпеченні прозорості та демократичної відкритості місцевого самоврядування. Так, аналіз функціонування інституцій громадянського суспільства в територіальних громадах Івано-Франківської області демонструє, що громадські організації й волонтерські ініціативи відіграють важливу роль у забезпеченні соціальної згуртованості, публічного контролю та демократичного розвитку громад, а також виступають важливими партнерами місцевих органів влади у реалізації громадських ініціатив [14]. Взаємодія між громадянським суспільством і місцевим самоврядуванням в Україні реалізується через низку форм та інструментів, включаючи референдуми, громадські обговорення, петиції, онлайн-комунікацію та створення консультативно-дорадчих рад при органах влади, що сприяє реалізації принципів підзвітності та забезпеченню захисту прав членів територіальних громад [15].

В умовах децентралізації та євроінтеграційних процесів вагомими стейкхолдерами стають міжнародні організації та донорські інституції, які підтримують розвиток місцевого самоврядування через фінансову, експертну та інституційну допомогу. Їхні інтереси полягають у впровадженні принципів доброго врядування, сталого розвитку та поширенні кращих управлінських практик, що сприяє підвищенню спроможності територіальних громад. У статті [16] аналізується підтримка західних донорів децентралізаційної реформи в Україні, де науковці показують, що міжнародні організації і донори відіграють значну роль у формуванні та поширенні управлінських моделей і практик на місцевому рівні, хоча акцентують увагу на потребі узгодження цих ініціатив із національними цілями та контекстом. У статті Красилюка В. [17] аналізуються моделі міжнародної допомоги деокупованим територіальним громадам, де автор підкреслює, що міжнародні партнери не лише забезпечують фінансування, але й сприяють формуванню довгострокових партнерських відносин, обміну досвідом та управлінської експертизи, що зміцнює здатність громад до стратегічного розвитку.

Також прикладом практичної підтримки міжнародних організацій та донорських інституцій є діяльність Програми ООН із відновлення та розбудови миру, яка надає консультативну підтримку місцевим органам влади у питаннях стратегічного планування, управління проектами, фінансового менеджменту та впровадження принципів прозорого і підзвітного врядування. Експертна підтримка та навчальні заходи ООН сприяють підвищенню кваліфікації посадовців місцевого самоврядування і краще готують їх до виконання нових повноважень у контексті децентралізації [18]. Окремі програми Європейського Союзу та міжнародних донорів, такі як USAID DOBRE чи проект «U-LEAD with Europe», є прикладами практичної технічної допомоги, які спрямовані на посилення спроможності громад щодо стратегічного планування, прозорості бюджетного процесу та інтеграції європейських стандартів управління. Ці програми сприяють обміну досвідом і поширенню кращих практик між українськими громадами і муніципалітетами країн ЄС та інших партнерів [19].

Для системного аналізу ефективності місцевого самоврядування в умовах децентралізації важливим є розуміння ролі та інтересів ключових стейкхолдерів. Взаємодія між органами влади, територіальними громадами, бізнесом, інститутами громадянського суспільства та міжнародними партнерами формує структуру управлінських процесів та визначає успішність реалізації реформ. У таблиці 1 наведено узагальнену характеристику основних стейкхолдерів, їхніх ролей та ключових інтересів у контексті децентралізації.

Різні стейкхолдери мають власні інтереси та повноваження, що формують потенційні конфлікти або синергію в процесах управління. Узгодження цих інтересів і побудова партнерських моделей взаємодії між стейкхолдерами є ключовою умовою підвищення ефективності місцевого самоврядування та сталого розвитку територіальних громад.

Для глибшого розуміння функціонування місцевого самоврядування в умовах децентралізації важливо не лише ідентифікувати стейкхолдерів, а й проаналізувати конкретні інструменти, за допомогою яких вони впливають на управлінські процеси, та механізми взаємодії між собою. Це дозволяє оцінити ефективність координації дій, рівень участі громади та партнерства з бізнесом і міжнародними організаціями. У таблиці 2 наведено приклади таких інструментів та механізмів для ключових стейкхолдерів.

Кожен стейкхолдер використовує різноманітні інструменти впливу та механізми взаємодії для досягнення цілей децентралізації та розвитку територіальних громад. Ефективне поєднання цих інструментів, налагодження комунікації та синхронізація дій між стейкхолдерами сприяє підвищенню прозорості, підзвітності та результативності місцевого самоврядування.

Такий підхід дозволяє формувати партнерські моделі управління, що забезпечують сталість реформ та врахування інтересів усіх зацікавлених сторін.

Таблиця 1

Роль та інтереси ключових стейкхолдерів місцевого самоврядування в умовах децентралізації

Стейкхолдери	Роль	Інтереси
Органи місцевого самоврядування	Координація місцевого управління, надання публічних послуг, реалізація місцевих програм розвитку	Розширення фінансової та адміністративної автономії, підвищення управлінської спроможності, легітимність рішень, довіра громади
Органи публічної влади	Формування нормативно-правової бази, контроль за законністю, забезпечення державної політики	Збереження цілісності публічної влади, фінансова стабільність, рівномірний соціально-економічний розвиток територій
Територіальні громади	Активна участь у прийнятті рішень, контроль та оцінка діяльності місцевої влади	Підвищення якості життя, доступність та якість публічних послуг, прозорість та підзвітність влади
Бізнес та приватний сектор	Інвестування, розвиток економіки та інфраструктури, партнерство з владою	Сприятливий інвестиційний клімат, прогнозованість регуляторної політики, розвиток місцевого ринку
Інститути громадянського суспільства	Моніторинг діяльності влади, участь у розробці політик, захист прав та інтересів	Демократизація управління, підвищення прозорості, підзвітності та якості рішень
Міжнародні організації та донори	Надання фінансової, експертної та інституційної підтримки, поширення кращих практик	Впровадження принципів доброго врядування, сталий розвиток громад, підтримка реформ та євроінтеграції

Джерело: систематизовано автором

Таблиця 2

Інструменти впливу та механізми взаємодії ключових стейкхолдерів місцевого самоврядування в умовах децентралізації

Стейкхолдери	Інструменти впливу	Механізми взаємодії
Органи місцевого самоврядування	Місцеві бюджети, регуляторні акти, програми розвитку, муніципальні послуги	Засідання сесій ради, робочі групи, консультації з громадою, стратегічне планування
Органи публічної влади	Законодавчі акти, фінансовий контроль, державні програми підтримки	Нормативне регулювання, міжвідомчі комісії, моніторинг та аудит місцевих ініціатив
Територіальні громади	Громадські петиції, участь у консультаціях, місцеві збори	Громадські слухання, участь у робочих групах, платформи зворотного зв'язку з владою
Бізнес та приватний сектор	Інвестиції, спонсорські програми, корпоративна соціальна відповідальність	Партнерські проекти з владою, участь у стратегічному плануванні, економічні форуми
Інститути громадянського суспільства	Аналітика, моніторинг, адвокаційні кампанії	Громадські ради, співпраця з органами влади, медіа-проекти, освітні програми
Міжнародні організації та донори	Фінансова підтримка, експертна допомога, обмін кращими практиками	Проектне співробітництво, тренінги та консультації, партнерські угоди з громадами

Джерело: систематизовано автором

Взаємодія між основними стейкхолдерами місцевого самоврядування є ключовим чинником успішної реалізації децентралізаційних реформ в Україні. Ці процеси передбачають не лише юридичні зміни, а й побудову нових моделей комунікації та механізмів узгодження інтересів між органами місцевої влади, громадськістю, бізнес-сектором та іншими зацікавленими сторонами.

Одним із яскравих прикладів такої взаємодії є практика стратегічного планування в окремих громадах України, де широко залучаються різні групи стейкхолдерів. Наприклад, у Березнегуватській громаді [20] під час розробки місцевої стратегії розвитку проводили консультації за участі представників місцевої влади, педагогів, батьків та інших мешканців з метою напрацювання компромісних рішень щодо майбутньої освіти в громаді. За участі широкого кола стейкхолдерів вдалося включити погоджені пропозиції до Плану заходів стратегії та забезпечити їх подальшу реалізацію, зокрема відкриття ліцензованого комунального медичного закладу. Такий підхід сприяв зменшенню конфліктів та підвищенню довіри між владою й громадою.

Разом із тим, практика свідчить, що не завжди всі групи стейкхолдерів мають рівні можливості для участі. Наприклад, малий та середній бізнес у багатьох громадах активно залучається лише на етапах реалізації проєктів або участі у тендерах, але не завжди бере участь у процесах розробки стратегій чи ухвалення ключових управлінських рішень. Це створює ризики того, що перспективні інвестиційні ініціативи можуть залишитися неврахованими, а очікування бізнес-спільноти – незадоволеними [20].

Комунікативна взаємодія між органами місцевого самоврядування та громадськістю є ще одним важливим елементом узгодження інтересів. Вона включає офіційні консультації, громадські слухання, опитування та регулярні звітування місцевої влади перед мешканцями. Наприклад, у дослідженні Михайловської О. [21] підкреслюється, що для підвищення ефективності взаємодії потрібна системна комунікація, яка враховує не лише формальні механізми, але й якісну зворотну реакцію з боку громади.

Важливим аспектом узгодження інтересів стейкхолдерів є також взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування. Наукові дослідження [22] показують, що ефективна співпраця між цими рівнями повинна ґрунтуватися на принципах субсидіарності, автономії та чітких правових гарантіях, що забезпечують розмежування повноважень і запобігання конфліктам. Такі підходи сприяють зміцненню фінансової бази громад та розширенню їх можливостей для реалізації стратегічних планів.

Проблематика узгодження інтересів також розглядається в академічних працях щодо управління стейкхолдерами в контексті розвитку територій громад. У монографії [23] науковицею Внуковою Н. обґрунтовано, що для ефективної взаємодії необхідне не лише формалізоване залучення сторін, а й застосування комплексних інструментів, таких як державно-приватне партнерство, діалогові платформи, кластери та системи підтримки прийняття рішень. Ці інструменти дозволяють більш чітко визначати пріоритетні інтереси та оптимізувати співпрацю в межах розробки та реалізації проєктів територіального розвитку.

Реальні приклади з практики українських громад підтверджують, що успіх децентралізації значною мірою залежить від здатності стейкхолдерів до конструктивної взаємодії та узгодження своїх інтересів. Інституціоналізація цих процесів через дієві механізми участі, прозорі комунікаційні практики та партнерські відносини між владою, громадою та бізнесом сприяє підвищенню ефективності місцевого самоврядування та сталого розвитку територій.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Проведений аналіз показує, що місцеве самоврядування в умовах децентралізації функціонує як багаторівнева система, у якій взаємодія ключових стейкхолдерів визначає ефективність управлінських процесів і рівень сталого розвитку територіальних громад. До основних груп стейкхолдерів належать органи місцевого самоврядування, державні органи влади, територіальні громади, бізнес та приватний сектор, інститути громадянського суспільства, а також міжнародні організації та донорські інституції. Кожен із них має власні інтереси, ресурси та інструменти впливу, а ефективність реформ значною мірою залежить від здатності узгоджувати ці інтереси, формувати партнерські моделі взаємодії та забезпечувати прозорість і підзвітність публічного управління.

Реальні приклади українських громад демонструють, що активна участь громади, співпраця з бізнесом, залучення громадянського суспільства та підтримка міжнародних партнерів створюють умови для комплексного розвитку територій, підвищення якості публічних послуг і демократичної легітимності управлінських рішень. Узгодження інтересів стейкхолдерів через дієві механізми комунікації, стратегічного планування та контролю є ключовим чинником успішності децентралізаційних реформ і розвитку місцевого самоврядування в Україні. Досягнення сталого розвитку громад і ефективного місцевого самоврядування можливе лише за умови системної, прозорої та збалансованої взаємодії всіх зацікавлених сторін, що підтверджує необхідність застосування стейкхолдерного підходу в наукових дослідженнях та практичній діяльності органів влади.

Перспективи подальших досліджень полягають у детальному вивченні механізмів ефективного узгодження інтересів усіх стейкхолдерів, оцінюванні впливу цифрових інструментів участі громади та міжнародної підтримки на підвищення спроможності місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Гаврік Р.О. Доктринальні питання визначення поняття децентралізації та місцевої публічної влади. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2023. № 8. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-8-01-07>.
2. Суббот А.І., Мушенко В.В. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування: нові виклики для антикорупційної політики в Україні. *Право та державне управління*. 2024. № 4. С. 558–564. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.4.77>.
3. Прієшкіна О.В. Місцеве самоврядування як децентралізована форма організації публічної влади. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 1(5). С. 128–133. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.1.22>.
4. Дяченко С. Децентралізація державного управління та інституційні трансформації системи місцевих фінансів України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління*. 2023. № 18(2). С. 43–48. DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2023/18-7/14>.
5. Лялюк О.Ю., Кириченко А.І., Романова А.Є. Завершення реформи децентралізації влади в Україні: порівняльно-правовий пошук оптимальних моделей. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право*. 2025. № 88(1). С. 158–165. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.22>.
6. Gryga V., Krasovska O. How War Changes Decentralisation in Ukraine. *Ars aequi*. 2025. № 14(1). С. 50–63. DOI: <https://doi.org/10.61801/Arsaequi.2024.263>.
7. Ковальов Н.С. Децентралізація як інструмент зміцнення національної безпеки: правовий аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 2. С. 581–586. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.87>.
8. Міщук А., Міщук М. Еволюція моделей місцевого самоврядування в Україні: від централізму до децентралізації (окремі аспекти). *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2025. № 21. С. 255–266. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-21-30>.
9. Коваль Ю. Специфіка формування і розвитку національної моделі місцевого самоврядування в Україні. *Політичне життя*. 2017. № 3. С. 24–31.
10. Іваній О. Механізми залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами в умовах децентралізації. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2025. № 33. С. 265–273. DOI: <https://doi.org/10.35432/tisb332025331764>.
11. Якубів В.М., Бурик М.М. Взаємодія бізнесу та місцевої влади в контексті формування корпоративної соціальної відповідальності. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління*. 2024. № 1. С. 87–95. DOI: <https://doi.org/10.32782/cuj-2024-1-11>.
12. Пушак Я.Я., Вербицька Г.Л., Дзюрах Ю.М. Формування інноваційної стратегії підприємства у взаємодії з органами публічного управління. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2025. № 3(33). С. 382–394. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-3\(33\)-382-394](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-3(33)-382-394).
13. Гарасимів Т.З. Роль громадських організацій у формуванні ідеології модернізації українського суспільства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки»*. 2019. Вип. 6, № 23. С. 10–17. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2019.23.010>.
14. Мадрига Т., Кобець Ю. Особливості функціонування інституцій громадянського суспільства у територіальних громадах (досвід Івано-Франківської області). *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2025. № 21. С. 211–220. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-21-25>.
15. Роль інститутів громадянського суспільства у взаємодії з органами місцевого самоврядування в Україні. Веб-сайт Інгульської сільської ради. 2025. URL: <https://ingulska-gromada.gov.ua/news/1744283660>.
16. Rabinovych M., Gawrich A. The Conflict in Eastern Ukraine and International Support for the Decentralization Reform (2014-2022): Theory-Guided Observations. *East European Politics and Societies*. 2023. Vol. 37(3). Pp. 1036–1058. DOI: <https://doi.org/10.1177/08883254221139841>.
17. Красилюк В.Ф. Моделі міжнародної допомоги для розвитку деокупованих територіальних громад: стратегічні підходи та практики. *Політичне життя*. 2026. С. 53–61. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.4.8>.
18. Місцеве самоврядування та реформа з децентралізації влади // веб-сайт ПРООН в Україні. 2023. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/mistseve-samovryaduvannya-ta-reforma-detsentralizatsiyi-vlady>.
19. Sergiy Solodkyu, Tetiana Levoniuk, Viktoria Balasanyan, Maria Dzupyn and others. The Link between Decentralization and EU Integration. 2020. 30 p. URL: https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Decentralization_eng_web-6.pdf.
20. Хто такі місцеві стейкхолдери та чому вони важливі для успішного стратегічного планування у громадах. Портал «Децентралізація». 2025, 6 червня. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/19686>.
21. Михайловська О.В. Деякі аспекти комунікативної взаємодії органів місцевого самоврядування та громади. *Науковий вісник Полісся*. 2016. № 1(5). С. 56–63. DOI: [https://doi.org/10.25140/10.25140/2410-957620161\(5\)56-63](https://doi.org/10.25140/10.25140/2410-957620161(5)56-63).
22. Владовська К.П., Мельник С.Р. Взаємодія державної влади і місцевого самоврядування в Україні: проблеми становлення та напрямки вдосконалення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Том 1, № 86. С. 154–159. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.22>.

23. Внукова Н.М. Управління взаємодією стейкхолдерів з узгодження їх інтересів для розвитку територій громад. Вплив стейкхолдерів на розвиток територій : колективна монографія / за заг. ред. В.П. Третяк. Харків : Видавництво «Точка», 2020. С. 34–54.

References:

1. Havrik, R.O. (2023) Doktryinalni pytannia vyznachennia poniattia detsentralizatsii ta mistsevoi publichnoi vlady [Doctrinal issues of defining the concept of decentralization and local public authority]. *Problems of modern transformations. Series: law, public management and administration*, 8. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-8-01-07>. [in Ukrainian].
2. Subbot, A.I., Mushenok, V.V. (2024). Detsentralizatsiia ta reforma mistsevoho samovriaduvannia: novi vyklyky dlia antykoruptsiinoi polityky v Ukraini [Decentralization and reform of local self-government: new challenges for anti-corruption policy in Ukraine]. *Law and public administration*, 4, 558–564. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.4.77>. [in Ukrainian].
3. Priieshkina, O.V. (2025). Mistseve samovriaduvannia yak detsentralizovana forma orhanizatsii publichnoi vlady [Local self-government as a decentralized form of organization of public authority]. *Analytical and comparative jurisprudence*, 1(5), 128–133. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.1.22>. [in Ukrainian].
4. Diachenko, S. (2023). Detsentralizatsiia derzhavnoho upravlinnia ta instytutsiini transformatsii systemy mistsevykh finansiv Ukrainy [Decentralization of public administration and institutional transformations of the local finance system of Ukraine]. *Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Public administration*, 18(2), 43–48. DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2023/18-7/14>. [in Ukrainian].
5. Lialiuk, O.Yu., Kyrychenko, A.I., Romanova, A.Ye. (2025). Zavershennia reformy detsentralizatsii vlady v Ukraini: porivnialno-pravovyi poshuk optimalnykh modelei [Completion of the reform of decentralization of power in Ukraine: comparative legal search for optimal models]. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Law*, 88(1), 158–165. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.22>. [in Ukrainian].
6. Gryga, V., Krasovska, O. (2025). How War Changes Decentralisation in Ukraine. *Ars æqui*, 14(1), 50-63. DOI: <https://doi.org/10.61801/Arsaequi.2024.263>. [English]
7. Kovalov, N.S. (2025). Detsentralizatsiia yak instrument zmitsnennia natsionalnoi bezpeky: pravovyi aspekt [Decentralisation as a tool for strengthening national security: legal aspect]. *Analytical and comparative jurisprudence*, 2, 581–586. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.87>. [in Ukrainian].
8. Mishchuk, A., Mishchuk, M. (2025). Evoliutsiia modelei mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini: vid tsentralizmu do detsentralizatsii (okremi aspekty) [Evolution of local self-government models in Ukraine: from centralism to decentralization (some aspects)]. *Bulletin of the Precarpathian University. Series: Political Science*, 21, 255–266. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-21-30>. [in Ukrainian].
9. Koval, Yu. (2017). Spetsyfika formuvannia i rozvytku natsionalnoi modeli mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Specifics of the formation and development of a national model of local self-government in Ukraine]. *Political Life*, 3, 24–31. [in Ukrainian].
10. Ivani, O. (2025). Mekhanizmy zaluchennia hromadskosti do stratehichnoho upravlinnia terytorialnymy hromadamy v umovakh detsentralizatsii [Mechanisms of public involvement in the strategic management of territorial communities in the context of decentralization]. *Theoretical and applied issues of state formation*, 33, 265–273. DOI: <https://doi.org/10.35432/tisb332025331764>. [in Ukrainian].
11. Yakubiv, V.M., Buryk, M.M. (2024). Vzaiemodiia biznesu ta mistsevoi vlady v konteksti formuvannia korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti [Interaction between business and local authorities in the context of the formation of corporate social responsibility]. *Central Ukrainian Bulletin of Law and Public Administration*, 1, 87–95. DOI: <https://doi.org/10.32782/cuj-2024-1-11>. [in Ukrainian].
12. Pushak, Ya.Ya., Verbytska, H.L., Dziurakh, Yu.M. (2025). Formuvannia innovatsiinoi stratehii pidpriemstva u vzaiemodii z orhanamy publichnoho upravlinnia [Formation of an enterprise's innovation strategy in interaction with public administration bodies]. *Current issues in modern science*, 3(33), 382–394. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-3\(33\)-382-394](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-3(33)-382-394). [in Ukrainian].
13. Harasymiv, T.Z. (2019). Rol hromadskykh orhanizatsii u formuvanni ideolohii modernizatsii ukraïnskoho suspilstva [The role of public organizations in the formation of the ideology of modernization of Ukrainian society]. *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: Legal Sciences*, 6(23), 10–17. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2019.23.010>. [in Ukrainian].
14. Madryha, T., Kobets, Yu. (2025). Osoblyvosti funktsionuvannia instytutsii hromadianskoho suspilstva u terytorialnykh hromadakh (dosvid Ivano-Frankivskoi oblasti) [Peculiarities of the functioning of civil society institutions in territorial communities (the experience of Ivano-Frankivsk region)]. *Bulletin of the Precarpathian University. Series: Political Science*, 21, 211–220. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-21-25>. [in Ukrainian].
15. Ingul Village Council (2025) Rol instytutiv hromadianskoho suspilstva u vzaiemodii z orhanamy mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [The Role of Civil Society Institutions in Interaction with Local Governments in Ukraine]. Retrieved from: <https://ingulska-gromada.gov.ua/news/1744283660>. [in Ukrainian].

16. Rabinovych, M., Gawrich, A. (2023). The Conflict in Eastern Ukraine and International Support for the Decentralization Reform (2014-2022): Theory-Guided Observations. *East European Politics and Societies*, 37(3), 1036–1058. DOI: <https://doi.org/10.1177/08883254221139841>. [English].

17. Krasyluk, V.F. (2026). Modeli mizhnarodnoi dopomohy dlia rozvytku deokupovanykh terytorialnykh hromad: stratehichni pidkhody ta praktyky [Models of international assistance for the development of deoccupied territorial communities: strategic approaches and practices]. *Political life*, 53–61. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.4.8>. [in Ukrainian].

18. UNDP in Ukraine (2023). Mistseve samovriaduvannia ta reforma z detsentralizatsii vlady [Local self-government and reform of decentralization of power]. Retrieved from: <https://www.undp.org/uk/ukraine/mistseve-samovryaduvannya-ta-reforma-detsentralizatsiyi-vlady>. [in Ukrainian].

19. 19. Sergiy Solodkyi, Tetiana Levoniuk, Viktoria Balasanyan, Maria Dzapyn and others. (2020) The Link between Decentralization and EU Integration. Retrieved from: https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Decentralization_eng_web-6.pdf. [English]

20. Portal "Decentralization" (2025). Khto taki mistsevi steikholdery ta chomu vony vazhlyvi dlia uspishnoho stratehichnoho planuvannia u hromadakh [Who are local stakeholders and why are they important for successful strategic planning in communities]. Retrieved from: <https://decentralization.gov.ua/news/19686>. [in Ukrainian]

21. Mykhailovska, O.V. (2016). Deiaki aspekty komunikatyvnoi vzaiemodii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia ta hromady [Some aspects of communicative interaction between local government bodies and the community]. *Scientific Bulletin of Polissya*, 1(5), 56–63. DOI: [https://doi.org/10.25140/10.25140/2410-957620161\(5\)56-63](https://doi.org/10.25140/10.25140/2410-957620161(5)56-63). [in Ukrainian].

22. Vladovska, K.P., Melnyk, S.R. (2024). Vzaiemodiia derzhavnoi vlady i mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini: problemy stanovlennia ta napriamky vdoskonalennia [Interaction of state power and local self-government in Ukraine: problems of formation and directions of improvement]. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: Law*, 1(86), 154–159. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.22>. [in Ukrainian].

23. Vnukova, N.M. (2020). Upravlinnia vzaiemodiieiu steikkholderiv z uzghodzhennia yikh interesiv dlia rozvytku terytorii hromad [Management of stakeholder interaction to coordinate their interests for the development of community territories]. The impact of stakeholders on the development of territories: a collective monograph / ed. V. P. Tretyak. Kharkiv: Publishing House "Tochka". P. 34-54. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 15.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.04.2026